

DOBAI LILI

Kazettás

Belépünk a kövekből épített házak között rejtőző kis téren épített templomba. Nem tudom a korát, stílusát meghatározni. Mondjuk késő reneszánsz vagy kora barokk lehet. Első pillantásra semmi különös, de ahogy felnézek a mennyezetre, látom, hogy kazettás a szerkezete és a díszítése is. A mintázata olyan, mintha sekély vízbe néznék és látnám a színes kavicsokat, köveket. Elbűvölő. Pedig egyszerű az egész, valójában semmi különös. Otthon is vannak kazettás templomok. Egészen mások, mégis érzem az összekötő erőt, ami a hasonlóságban van. Itt, Hvar szigetén, az Adria-mosta partok közelében. Hvar városához közel. Stari Grad. Óváros. Régi város. Meglehetősen régi, de a tenger minden reggel újjávarázsolja. Frissé, reménytelivé.

Kis dobozok. Ajándékoknak. Kinyitjuk őket, és találunk bennük valami szépet. Ami jólesik. Szemnek, szívnek, mindennek. Kazettába zárt öröm. Ünnepek.

Az egyik fatáblán vérző pelikán képe látható. A kígyó és a pelikán a két jelkép ebben a kazettás templomban. Azaryas volt a falu neve. Így szerepel XIII. századi oklevelekben a XVIII. századig. Ez a pelikánkép, bármennyire is piros vércseppek folynak a szíve tájékaról, nem tragikus, inkább mesészerű, mintha meséből lépett volna elő. Lenéz a madár a szívére és önmagára, tollán is, körülötte is piros vércseppek rajzolatai. De nem szomorú a tekintete, inkább mintha tárgyilagosan konstatálná, hogy ez van. Adorjás ma. Valaha itt született egy kovácsmester, aki a családi emlékezet szerint fegyvertisztítás közben lelte halálát. Többet nem tudunk róla. Vagy akarattal, vagy véletlenül. Mint Hemingway. De az én dédapám nem író volt, hanem kovácsmester.

Mit keresek itt, és hogyan varázsolódtam ide?

Az út, amit terveztünk, negyven kilométer oda-vissza, megnézzük négy falu kazettás templomait. Biciklivel megyünk. Semmi a védőfelszerelés rajtunk, se sisak, se mellény, se semmi. Egyszer csak elénk lép négy felfegyverzett katona terepruhában, sisakban, rendesen, ahogy kell a déli határszélen, de nem minket állítanak meg. Ránk néznek, látják, hogy reménytelen minden, mert teljes naivitással nézünk rájuk, mosolygunk, köszönünk, és csak hajtjuk a biciklit, mintha minden rendben lenne. Ahogy van is. Nekem visszafelé már nagyon keménynek tűnik a férfibicikli keskeny ülése, R. előrelátóbb volt, ő beszerzett valami zselés ülőke-kiegészítőt, de ő egyébként is női kerékpárral nyomja.

A combunk, vádlink izmosodik a kerékpározástól, de a hasunk nem lesz tőle kockás. Négyszetes. Kazettás. Az nem.

A templomokat rendben tartják, a kazettákat is felújították, óvják. Megindító naiv bájuk: a virágminták, a színek, az a láthatóan rengeteg munka, ami bennük van. Fatáblánként, egyenként festették a karzatot tartó mennyezetet, a padelöket borító falapokat szintén. Ahogy „Haitz Jakab Tisler mester” is. Az ő neve szerepel csak, a többi mester ismeretlen. A két kehely mindenhol a főhelyen. Református falvak. Voltak. Az egyik faluban felújított parókia, szép udvar, csendes veranda. Muskátlik, kerekes kút. Használható? Kérdezzük. Van benne víz? Van. Iható.

Friss vizet inni kútból. Aki ebből a vízből iszik... na nem lesz örök élete éppen, de a szomját jó időre eloltja. No traubi. No szóda, no kóla. Víz. Tiszta.

A házakra vetülő képfények. Van mindenféle, és minden este más, amíg a fényfesztivál tart. Három este kora éjjel. Hogy fényművészet-e, hogy ez-e ma a fényművészet, igazándiból nem tudom. Kicsit populáris, konkrét, dekoratív, de – úgy tűnik – a fényvel nem lehet tévedni. Szép. Látványos. Fókuszálja és megtartja a figyelmet. Egyik este dzsungel vetítődik a dzsámira, másnap absztrakt minták. A Barbakán tornyán történelmi jeleneteket imitáló figurák mozognak zenére. A Nick-udvarban fényvetített mély tengerbe kerülünk. A színház fekete-fehér absztrakt. A szerezcsen patikára egy nagy, kék Buddha-kép kerül. És sok-sok minta, mozgás, színek, fények. Pécsi este nyáron. Nyüzsgés. A húség-lakatokra is fények vetülnek. Mit szólna ehhez Kepes György? Vagy Nicolas Schöffer?

Legtöbbször jobb nem szólni semmit. Csak hallgatni, nézni, figyelni. És észrevenni, ahogy minket figyelnek. Vannak tekintetbe vehető tekintetek, és vannak mellőzhetőek. Van átható tekintet, amit nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Nem négyszögletes, hanem sokszögletes a medence, amibe fáradtan belecsgatjuk magunkat a biciklizés után. Szabálytalan. A mélysége is változik, nem egyenes, hanem mélyülő, magasodó. Vajon milyen dobozforma ez víz nélkül? Próbálom elképzelni, de hamar abba hagyom a képzelgést, mert jobb csak lebegni a gyógyvíz felszínén. Nem hideg. Nem meleg. Langyos. Egy ideig bírható. Nem sokáig. Hamarosan átmelegyek a hideg medencébe, és úszom

néhány hosszat. Úszok egy nagyot. A feszített víztükörrel kockába – kazettába – zárt, majdnem jéghideg vízben.

Didérgés a nap alatt. A napsütésben. Aztán elmúlik. Hétágra süt a nap tovább. A felhők felett és a felhőkön át.

Az oroszlánszájú kútból, a barokk kápolnához közel, tiszta víz folyik. A kápolna eredetileg 1760 körül fából készített karzatát felújították. Sötétkékre festették. Az oltárral szembenező főoldalán kazettásan elhelyezett, halvány színekkel felrakott barokk festmények. Nem tudom, nem látni alulról, hogy valóban kazettás szerkezetű-e, vagy álkazetták. Mindenesetre nagyon hasonlítanak a kazettás szerkezethez. A szószéken a négy evangélista szobrát is helyreállították. A kápolnát Mária tiszteletére és nevére szentelték fel. Szeptember 12-i Mária-nap. Körülötte borospincék. Hegymagas.

Az én útjaim nem a ti útjaitok. Az én időm végtelensége nem a ti időtök végeessége.

A sötétkék tó vize hideg, de jólesően. Körülötte kimagasló hegyek, hirtelen mélyül a víz, akár 400 méter mélyre is. A szélirány határozza meg a tó sodrását, van, hogy felfelé, van, hogy lefelé sodródunk. Mármint a kis kőházhöz képest, ahol most lakunk. Dobáljuk a labdát vagy a frizbit egymásnak. Reggel és este megjelennek a kutyák a gazdáikkal. Van köztük egy háromlábú, fekete kutya is, a jobb mellső lába hiányzik, de elég jól megy ettől még vagy ezzel együtt; és a csónakba is egész ügyesen ugrik-mászik-kúszik be. Olyan a szeme, mintha nevetne azon, hogy a gazdája – kedves, mosolygós nő kockás ingblúzban – mennyit kínlódik vele. Persze örömmel.

Helyre lehet-e hozni az elvéteket? Vajon tényleg orvosol, helyesbít, javít egy hatalmasabb erő? Egy elrendező? Javunkra fordít? Hogy csinál a kockából gömböt? Ha most rögtön tenné, akkor is késő lenne. Késlekedés.

Jánoskázás. Mécses csónakfelvonulás a Dunán, Mohácsnál nyáron. Végig a városhosszú Duna-part lefolyásában. A kockakövekkel kirakott kompikötőnél, végig a betonfal mellett és a házak ablakain emberek sokasága kinéz és ünnepel. Hangok zümmögése-morajlása hallatszik.

Az emlékezetemben összerakódó – „csókos műalkotás-gyűjteményhez” – hozzáteszek most még két szobrot, az egyik Bellagióban van, és *Ölelés* a címe, a másik Milánóban a Szent Ferenc téren egy elvesző, kis helyen, motorok, biciklik parkolóhelye mögött, nincs kiírva az alkotója és a címe sem. És egy festmény is Milánóban, amellyel a Brera képtár hirdeti magát, a lombard festészet egyik szimbólumaként: Francesco Hayez *A csók* című festménye. Van még persze több csók témájú mű is, de azokat nem láttam valóságban, pl. Fragonard *Zár* című, rejtett szimbólumokkal teli képét, ami Luxemburgban nézhető meg vagy Frida Kahloét *A világ-egyetem szerelmi öleléséről*, vagy Magritte kendőbe burkolt fejjel csókolózó *Szerelmespárját*. Meg van még valószínűleg több is. Láttam azonban valóságban Klimt *A csókját* is. Gyűjtök tovább.

Puszilkodó puttók egy omladozó, kopottas kőkerítés mintázatán.

Szent Faustino nyoma Comacina szigetén, temploma a bencéseké volt 1169-ig, amikor történt valami, ami miatt megszakadt az ittlétük. Most Szent János-fesztivált rendeznek a szigeten júniusban a neve napján. A Como-tavon rengeteg, csillagfényként világító csónak megy a sziget felé, aztán éjjel után teljes sötétben vissza. A háromlábú fekete kutya is ott csónakázik valahol a tó közepén. Csillagpontok vonulása. Sárga, piros, kék, zöld fényvel világítanak. Fenn az égen a félhold alatt egyetlen kis csillag köszönti a tavon vonulókat. A szigeteket, a tóparti városokat összekapcsolják a fények és a szentek.

Passion. Szenvedély. Különféle tudatállapotok, poétikus, erotikus, misztikus, heroikus.

Aquinói Szent Tamás cellájának mennyezete a San Marco kolostorban, Firenzében: kazettás. Sötétkék színben, arany csillagok.

Fény és ragyogás. Valahonnan. Ajándékba.